

Medlemsinformation 2 - April 1993

UKF-AKTIVITETER

Tisdagen 20 april kl 19.00. Dagcentralen i Kungsängen. Torget 4.

VISADE VIKINGEN VÄSTVÄRLDEN VÄGEN TILL VÄLSTÅND?

Vad ligger bakom västvärldens exempellösa ekonomiska utveckling under 1000 år?

Varför skedde inte samma utveckling i t. ex. Kina och Arabvärlden?

Hade vikingen ett finger med i spelet? Curt Dahlgren försöker bena ut dessa spännande frågeställningar?

Kvällen inleds med UKF:s årsmöte.

Tisdagen 11 maj kl 19.00. Samling vid hembygdsgården Klint i Bro.

EXKURSION TILL RÖSARING

Labyrinten, processionsvägen, rösen m.m. Visningen börjar kl 19.15 vid stora bilparkeringen uppe på åsen bortom Låssa kyrka. Börje Sandén och Bro hembygdsförening.

Tisdagen 25 maj kl 19.00. Samling vid Bergaskolan i Kungsängen.

RYSSGRAVEN OCH DALKARLSBACKEN.

Vandring med Börje Sandén och Stockholms-Näs hembygdsförening.

Lördagen 5 juni kl 10.00. Samling vid Tjusta skola.

FORNSIGTUNA - I SIGNHILDSBERGSPARKEN

Sånger och arkeologiska undersökningar berättar om en forntida kungsgården.

Gemensam färd i bilar från Tjusta skola. Önskar du bilskjuts från Bro ring UKF 582 41 355. Ta gärna med kaffekorg. Håtuna Håbo-Tibble hembygdsförening.

Lördagen 19 juni kl 10.00. Samling vid Tibble gård i Kungsängen.

STORA DALDANSEN - DALUPPRORET 1743

Vad hände här den 19 juni 1743? Vad hände i Stockholm några dagar senare?

Stockholms-Näs hembygdsförening. Börje Sandén berättar.

Tisdagen 31 augusti kl 19.00. Dagcentralen i Kungsängen. Torget 4.

LMARESTÄKET - S:T ERIKS BORG I.

Ärkebiskopsborgen och Stockholms Blodbad. Riksdagens tillblivelse. Riksmötet vid Kungsängens kyrka 1502. Arkeologiska fynd. Börje Sandén berättar.

Torsdagen 9 september kl 18.30. Samling vid hembygdsgården i Kungsängen

EXKURSION TILL S:T ERIKS BORG II.

Borgruinen och Monumentholmen i bokskogen.

Guidningen börjar kl 19.00 nedanför ruinkullen. Börje Sandén och Stockholms-Näs hembygdsförening.

Tisdagen 14 september kl 19.00. Dagcentralen i Kungsängen. Torget 4.

ALMARESTÄKET - S:T ERIKS BORG III.

Stäket under medeltiden. Militära aktioner kring Stäket.

Christopher von Warnstedt, kännare av krigsarkivet gästföreläser.

Resten av föreläsningsprogrammet presenteras i nästa medlemsinformation.

Exkursionerna är gratis. Föreläsningarna 30:- Abonnemang för sex föreläsningar 150:-

Planen för höstens föreläsningar gäller fortfarande och finns att hämta på biblioteken. Kan också fås vid exkursionerna.

ANDRA HEMBYGDSAKTIVITETER

Tisdagen 4 maj kl 18.45. Samling vid hembygdsgården Klint.

VANDRING TILL SAVOLAX, KARELEN och DJUPDAL.

Kultur och natur på Rösaringsåsen. Skogvaktaren Joachim Tiefensee och Börje Sandén. Promenad 4,5 km i lättgången terräng. Start kl 19.00 vid stora bilparkeringen uppe på åsen bortom Låssa kyrka.

Arr. Bro hembygdsförening.

Lördagen 15 maj kl 12-16. Tjusta skola.

BYGDENS DAG I TJUSTA BY.

Öppet hus. Föreningarna i bygden ställer upp med olika inslag. Musik av Mässingen och Upplands-Bro musikskola. Håbo-Tibble gammeldansare, m.m. Se separat annonsering.

Arr. Föreningarna i Håtuna och Håbo-Tibble.

Söndagen 6 juni. Kungsängens hembygdsgård.

SVERIGES NATIONALDAG - SVENSKA FLAGGANS DAG

Tal. Upplands-Bro musikkår. m.m.

Arr. Stockholms-Näs hembygdsförening. Se separat annons.

DEN SVENSKA HISTORIEN - Rikshistoria på hemmaplan.

Det har väl inte undgått dig att det största utställningsprojektet någonsin - DEN SVENSKA HISTORIEN - dragits igång. UKF:s speciella bidrag är föreläsnings- och exkursionsprogrammet. Det har uppmärksammats även utanför kommunen och vi gläder oss åt stort deltagande. Under den nu avverkade sex gångerna har mer än 70 personer deltagit med ett genomsnitt på drygt 40 per gång. Det är särskilt roligt att vi kunnat nå även nya grupper inom och utanför kommunen, däribland åtskilliga av den yngre generationen.

Invigningsdagen den 21 mars deltog UKF vid basargatan på Narvavägen utanför Historiska museet med bl.a. en liten utställning kring Stora Daldansen. Tusentals besökare såg den och 100- tals stannade upp för samtal kring historia. I sex timmar var fyra medlemmar sysselsatta.

Vi är glada om du kan hjälpa till att sprida information om de kvarvarande 2/3 av programmet. Särskilt nyinflyttade kan ha glädje av informationen. Det lär dröja innan en liknande möjlighet ges. Eftersom dessutom Hembygdsboken är utsåld är det inte heller lika lätt att komma åt kommunhistoria som förut.

VIKINGAUTSTÄLLNINGEN

Det var 1 april 1992 som den största vikingautställningen någonsin inleddes i Paris. Den flyttade sedan till Berlin och avslutades för ett par veckor sedan i Köpenhamn. Sju medlemmar gjorde då en gemensam resa för att bland de 617 utställningsföremålen få se Upplands-Bros kommunvapen, i katalogen benämnd "Vapendansare". Det var en mycket bred utställning med föremål - förutom från de vanliga nordiska länderna - även från Estland, Lettland, Ryssland, Ukraina, Polen, Tyskland, Frankrike, England, Irland, Grönland, Canada. Praktiskt taget alla länder som varit i beröring med vikingarna var representerade; Grekland fick nöja sig med en bild av Pireus-lejonet med sin runslinga.

BOKUTGIVNINGEN

Den stora Aschaneus-boken kommer att finnas till köps på årsmötet. Som tidigare meddelats innehåller den också mycket intressant material om socknarna i Upplands-Bro, framför allt Håtuna, där Aschaneus var uppväxt i Aske by. Det är bidragsgivare i Upplands Väsby som finansierar boken och UKF som stått för renskrivning, sättning och layout av de 780 sidorna. Författare är Göran Strömbeck, som ägnat ett helt liv åt att samla hittills opublicerat material om Sveriges till namnet förste riksantikvarie. Vi har vissa planer på att utge en nyttgåva av Aschaneus' Sigtunabeskrivning från 1612, vari även ingår detaljerade skidringar av Håtunabygden.

Del 2 av Vad hände egentligen? har recenserats i Ledungen, Länsförbundets tidskrift. Försäljningssiffrorna visar att många i Upplands-Bro ännu inte skaffat boken. Den är ett måste för alla som samlar på "hembygdiana". Köp den på våra bibliotek. Den är trådbunden med hårda pärmar och kostar 180:-. Mot 199:- på vårt pg 27 58 94-4 får du den i brevlådan.

I dessa "Den Svenska Historiens" dagar är del 1 mycket aktuell. Den har som huvudtema Stockholms Blodbad och dess anknytning till Almarestäket. Här finns i modern tolkning alla de viktiga dokumenten som förklarar blodbadet, liksom det uppmärksammade dokumentet från Kungsängen 1502, då "Sveriges allmoge var samlad vid Näs äng"; ett möte som räknas in bland de allra första verkliga riksdagsmötena. Finns att köpa på biblioteken för 150:- En inbindning med hård pärm i samma format som del 2 tas fram efter behov till ett pris av 180:- Hemsänd för 199:- på vårt postgirokonto 27 58 94-4.

Del 3 ser ut att bli en bok med huvudsakligen rikshistoria. Det sista stora allmogeupproret 1743 - för 250 år sedan - skildras utförligt med utgångspunkt från lokalhistoriska händelser. Med moderniserad svenska i ett stort antal historiska handlingar, som dessutom inte är så lätta att finna i gängse litteratur, får du kanske möjlighet att själv besvara frågan Vad hände egentligen? Kan man verkligen jämföra myndigheternas ingripande mot demonstranterna 1743 med krossandet av den kinesiska demokratiseringsprocessen på Himmelska Fridens torg 1989? Till vår hjälp i beskrivningen av "Stora daldansen" får vi medverkan från två forskare vid krigsarkivet. Vi räknar med att ha boken ute till hösten; i samband med föreläsningarna i ämnet.

SIGTUNA ANNO 1000 - Fortsättningen på Sigtunagrävningarna

Den 2 april invigdes lokalerna för det nya underjordiska museet där byggnader från 1000-talet skall återuppstå i full skala. Invigningshögtidligheterna avslutades med att Historiska museet chef Ulf Erik Hagberg avtäckte montern med det berömda vikingahuvudet skuret i älghorn, vilket härmed återbördades från Vikingautställningen i Köpenhamn till kvarteret Trädgårdsmästaren där det en gång hittades 1937.

Redan på ett tidigt stadium av utgrävningen föddes en idé om att återskapa bebyggelsen och livet i 1000-talets Sigtuna i ett underjordiskt museum på samma plats. Nu finns en unik möjlighet att förverkliga denna idé. I den byggnad som uppförts på utgrävningsplatsen finns en underjordisk lokal - 900 kvadratmeter stor och med över fem meters takhöjd - färdig att inredas som museum. Projektets arbetsnamn är "Sigtuna Anno 1000".

Med hjälp av bildspel, ljus, ljud och dofter skall museibesökaren göra en resa i tiden. I våra utställningsplaner ingår bl.a. att bygga upp en av de undersökta stadsgårdarna i full skala. Genom att gå in genom den trånga gårdspassagen kommer museibesökaren att kunna gästa en sigtuna familj för att få en inblick i hur livet tedde sig i rikets första stad. Besökaren skall själv få slå mynt, rista runor, väva, spinna etc. I ett arkeologiskt museum som detta har naturligtvis det omfattande och i många fall unika fyndmaterialet sin givna plats. Besöket i "Sigtuna Anno 1000" har alla förutsättningar att bli en upplevelse utöver det vanliga.

För att förverkliga dessa planer har en stödförening bildats.

Postgiro: 620 22 57-9. Bankgiro: 5855-2639

Adress: Skeppargränd 5, 193 30 Sigtuna

Telefon: 08-592 561 12

Organisationsnummer: 814801-1540

MEDLEMSKAP i UKF

Du blir enklast medlem i UKF genom att sätta in 75:- på pg 27 58 94-4. Då får i fortsättningen vår medlemsinformation som kommer ca 5 ggr per år och kan kontinuerligt hålla dig underrättad om vad som sker på hembygdsfronten.

Börje Sandén

LEDUNGEN ges ut av Stockholms läns hembygdsförbund

Sveriges historia i din bygd

av Kjell Nilsson

Det stora historiprojektet kommer att avsätta betydande spår i hembygdsföreningarnas arbete under året. Vi i förbundet tycker det skulle vara roligt om den satsning föreningarna gör slår väl ut med många besökare på utställningar och arrangemang. Det är nu ett utmärkt tillfälle att besöka andra föreningar och Ledungen vill med denna artikel ge er smakprov på vad som finns och därmed underlätta besök.

Upplands-Bro

I länets västligaste kommun arbetar förutom tre aktiva hembygdsföreningar även Upplands-Bro kulturhistoriska forskningsinstitut. UKF, som det förkortas, satsar hårt på Svenska Historien i samarbete med kultur- och fritidsförvaltningen och hembygdsföreningarna. I nuvarande Upplands-Bro kommun har det hänt åtskilligt av riksintresse som går att göra något publikt av. Några exempel på platser och händelser av rikshistoriskt intresse är Almare-Stäket som ju hade en strategisk betydelse i den nationella frihetskampen under 1400- och 1500-talen. Ärkebiskop Gustaf Trolle är en personlighet som jag tror de flesta känner till. Intimt samman med frihetskampen mot danskarna hänger framväxandet av riksdagarna. Ett riksmöte ägde rum vid Kungsängens kyrka 1502 och det betraktas som ett av de äldsta mötena.

Hätunaleken 1306 är också en välkänd händelse medan Stora Daldansen och dess anknytning till Upplands-Bro kanske är mindre bekant. Vid Tibble gästgivargård i Kungsängen formulerade de upproriska dalkarlarna sina sex anklagelsepunkter mot regeringen 1743. Stora Daldansen slutade blodigt dels på Gustav Adolfs torg dels ute på Mälaren på Norra Björkfjärden där flottan gick till angrepp mot de upproriska dalkarlarna.

När man har allt detta på hemmaplan och dessutom Fornsigstuna, Rösaring, Dalkarlsbacken m m så är det kanske inte så konstigt att det går att få ihop ett imponerande program med föreläsningar och utflykter. Föreläsningsprogrammet startade redan i mitten av januari och pågår nu månaden ut men återkommer 31 augusti och pågår sedan in i november. Under sommaren med start 11 maj genomförs ett utflyktsprogram med besök på alla de historiska platserna i kommunen.

Föreläsningar och program är öppna även för intresserade i andra delar av

lännet, ring 582 41 355 så får du ett program. Börje Sandén, som är föreståndare för institutet tar även gärna emot grupper från andra hembygdsföreningar. Ett bra tips för vårens eller höstens program!

UKF marknadsför sina aktiviteter mycket aktivt och har skickat brev till samtliga fullmäktige med suppleanter samt centralt placerade tjänstemän i kommunen. Även skolorna har fått information om historieåret och det som händer i kommunen och dessutom har skolorna erbjudits lektioner/föreläsningar kring ämnet "Rikshistoria på hemmaplan."

Vad hände egentligen i Upplands-Bro?

Påpassligt inför den svenska folkskolans 150 årsjubileum har Upplands-Bro Kulturhistoriska Institut givit ut den andra boken i en serie skrifter med anknytning till Upplands-Bro.

Boken är uppdelad i tre delar - Tema, Tidsbilder och Rapporter, där Temadelen upptar större delen av boken och ingående beskriver skolans utveckling i Upplands-Bro. Förhistorien till 1842 års folkskolestadga går tillbaka till mitten av 1700-talet och författaren tar oss först med på de olika turerna fram till 1842 då folkskolestadgan börjar gälla. Med hjälp av gamla protokoll och ämbetsberättelser får läsaren sedan mer i detalj följa skolans utveckling i de olika delarna av Upplands-Bro kommun fram till 1988.

Författaren till huvudavsnittet om skolans utveckling i Upplands-Bro heter Ruben Lindberg. Han har varit både lärare, rektor och kantor i Upplands-Bro. Ruben Lindberg har dessutom illustrerat sin uppsats med utmärkta teckningar av olika skolbyggnader.

Det andra avsnittet i boken, Tidsbilder, upptar fyra kortare uppsatser alla med anknytning till Upplands-Bro. Läsaren får bl a följa med på en cykelfärd omkring 1950, göra ett besök i Håtuna socken på 1930-talet och vara med om ärkebiskop Nathan Söderbloms visitation i Stockholms-Näs och Västra Ryd 1926. Den formella orsaken till visitationen var sannolikt en anmälan om tjänstefel med anledning av att kantorn under en gudstjänst lämnat orgeln och man blivit utan musik.

Visitationsprotokollet är delvis skrivet av ärkebiskopen själv och redovisar en lång rad detaljer, som t ex den om diskussionen kring "dansbanan som finns icke långt från Näs kyrka".

Boken avslutas med en kortare sammanfattning av verksamheten 1989-1992 vid Upplands-Bro Kulturhistoriska Institut.

Boken är i första hand en hembygdsbok och riktar sig till dem som har anknytning till Upplands-Bro, men den kan med fördel läsas av andra. Boken bör vara en riktig guldgruva för den, som är intresserad av skolans utveckling och då i synnerhet i Upplands-Bro med hänsyn till den mängd fakta som redovisas. Vad man kanske mest saknar i boken är bättre käll- och litteraturhänvisningar för den som vill skaffa sig mer kunskap. Dessutom är bokens kartor något svåröverskådliga. Men med alla de historiska episoder, som läsaren får vara med om, blir slutdomet om boken att hembygdshistoria kan vara både roande och intressant och att man ofta vill veta ännu mera än vad som står att läsa i boken.

Svante Berg

Trollenäs, V Ryd, Troligen skola 1828-1865. Ur Vad hände egentligen 2.